

BO‘LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O‘QITUVCHILARINIAXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ БУДУЩИЕ УЧИТЕЛЯ ПО ТЕХНОЛОГИИ

FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGY OPPORTUNITIES FOR USING INFORMATION TECHNOLOGIES

Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich
Shahrisabz davlat pedagogika instituti Professori

E-mail: murodshomirzayev@gmail.com

Fayziyeva Zarnigor Sayfi qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti tadqiqotchisi

E-mail: zarnigorfayziyeva30@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada bo‘lajak “Texnologiya” fani o‘qituvchilarini o‘quv faoliyatida axborot texnologiyalaridan foydalanishda ijodkorlik ko‘nikma va malakalari hamda xalq hunarmandchilikka oid tadbirkorlik kompetentligini shakllanganlik darajasining o‘rni va ahamiyati mantiqiy ketma-ket, izchil, uzluksiz, uzviy yoritilgan.

Kalit so‘zlar va tushunchalar: bo‘lajak, o‘qituvchi, texnologiya, fan, axborot texnologiyalari, hunarmandchilik, jarayon, imkoniyat, umumkasbiy, didaktik imkoniyat, pedagogik faoliyat, komponent, kompetensiya, tadbirkor.

Резюме. В статье логически объяснены роль и значение уровня сформированности творческих навыков и умений будущих учителей-предметников “Технология” в использовании информационных технологий в своей учебной деятельности, а также предпринимательской компетентности в народных промыслах. последовательность, последовательная, непрерывная, отдельно.

Ключевые слова и понятия: будущее, учитель, технология, наука, информационные технологии, мастерство, процесс, возможность, общепрофессиональный, дидактическая возможность, педагогическая деятельность, компонент, компетентность, предприниматель.

Annotation. In the article, the role and importance of the level of formation of creative skills and abilities of future "Technology" subject teachers in the use of information technologies in their educational activities, as well as entrepreneurial competence in folk crafts, is explained in a logical sequence, consistent, continuous, separately.

Key words and concepts: future, teacher, technology, science, information technology, craftsmanship, process, opportunity, general professional, didactic opportunity, pedagogical activity, component, competence, entrepreneur.

Kirish. Dunyoda milliy hunarmandchilikni ta'lim jarayoniga kiritish samaradorligini oshirish, bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilari kasbiy sifatlarini rivojlantirish komponentlarini aniqlash, texnologiya fanining metodik ta'minotini takomillashtirish, bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining sifati buyurtmachilar talablariga mosligini ta'minlash bo'yicha ilmiy tadqiqotlarga katta e'tibor qaratilmoqda. Ilmiy izlanishlarda texnologiya fani o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini oshirishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilash, amaliy mashg'ulotlarning virtual shakllarini joriy etish, texnologiya fanining fanlararo bog'liqligini aks ettiruvchi mashg'ulotlar majmui asosida o'qitish sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy izlanishlar ustuvor darajada amalga oshirilmoqda.

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanishga kasbiy tayyorlashning asosiy yo'nalishlari aniqlandi va modeli ishlab chiqildi. Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini pedagogik faoliyat jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishga tayyorlash holati o'rganilib, ularning texnologiya ta'limi jarayonlarida o'qitishning axborot texnologiyalarini qo'llash ko'nikmalari tashxis qilindi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Mamlakatimizda A.Xo'jaev, R.H.Djuraev, U. Nishonaliev, N.Shodiev, I.T. Choriev, N.S. Sayidaxmedov kabi olimlar texnologiya fanida xalq hunarmandchiligini fanlararo takomillashtirishga bag'ishlangan tadqiqot ishlarini olib borishgan. Shuningdek, milliy hunarmandchilik sohalarini o'rganishning ta'lim-tarbiyaviy asoslari S.Bulatov, C.Hasanov, I.Karimov, O.Xudoyorova, A.Turdialiev, D.Zohidova, O.Jamoliddinova ilmiy-tadqiqot ishlarida yoritilgan.

Shuningdek, rossiyalik olimlardan V.D. Jukov, S.T. Tolstov, V.M. Masson, A.T.Trenojkin, S.R. Rusakina, N.N. Baranskiy, N.S. Mironenko, N.S. Falkova, Yu.G. Lipes, A.G. Nizalievning xalq hunarmandchiligining tadbirkorlik komponentlarini axborot texnologiyalari asosida fanlararo takomillashtirishning ba'zi jihatlari bo'yicha olib borgan tadqiqot ishlarini misol tariqasida keltirish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida", 2018 yil 5 sentabrdagi PF-5538-son "Xalq ta'limini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida", 2019 yil 29 apreldagi PF-5712-son "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmonlari hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda

belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu maqolamiz muayyan darajada xizmat qiladi.

Pedagogik adabiyotlar tahlili asosida bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini kasbiy faoliyatida axborot texnologiyalaridan foydalanish talablaridan kelib chiqqan holda, tadqiqotimiz davomida quyidagi mezonlar ajratib ko'rsatildi [3]:

motivatsiya va kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha bilimlarning egallanganlik darajasi;

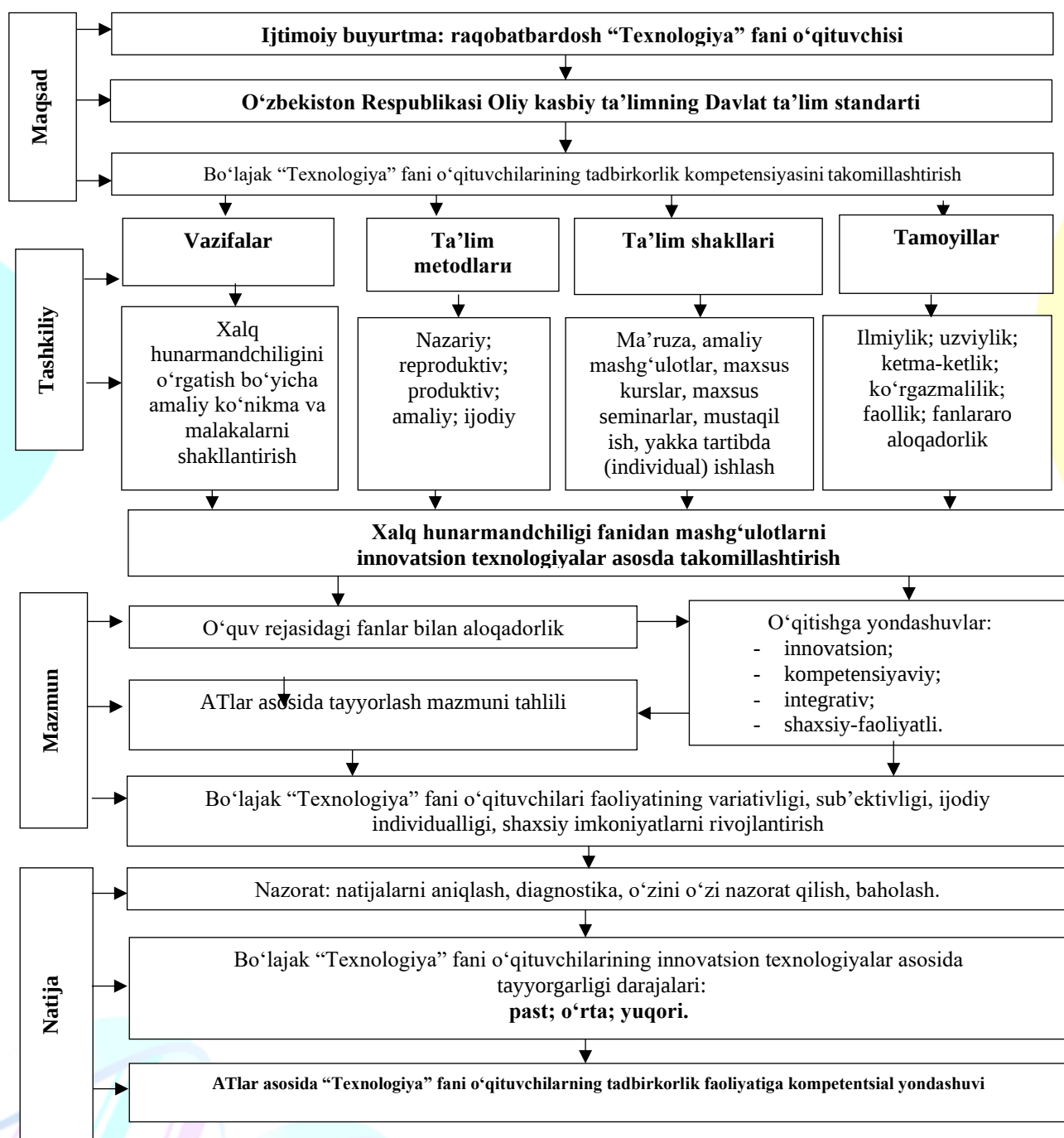
bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini o'quv faoliyatida axborot texnologiyalaridan foydalanishda ijodkorlik ko'nikma va malakalarning shakllanganlik darajasi.

Yuqorida bildirilgan mulohazalardan kelib chiqib, biz quyida axborot texnologiyalari asosida bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini tayyorlashning tadbirkorlik kompetentligini pedagogik modulini ishlab chiqdik. (1-rasm) [5].

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini axborot texnologiyalari asosida tayyorlash pedagogik tuzilmasining maqsad komponenti (jamiyatning raqobatbardosh texnologiya ta'limi o'qituvchisini tayyorlashga ijtimoiy buyurtmasiga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi oliy kasbiy ta'limning DTSlari asosida "Texnologiya" fani o'qituvchilarini axborot texnologiyalari asosida tayyorlash va natijasini aniqlash, tashkiliy komponenti (vazifalar, ta'lim usullari, ta'lim shakllari va ta'lim tamoyillarini aniqlash va ishlab chiqish), mazmuniy komponenti ("Xalq hunarmandchiligi" fani bo'yicha ishlab chiqilgan dasturlar asosida – innovatsion, kompetensiyaviy, integrativ, shaxsiy-faoliyatli yondashuvlarni qo'llab, amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish orqali "Texnologiya" fani o'qituvchilarida faoliyati variativligi, sub'ektivligi, ijodiy individualligini, shaxsiy imkoniyatlarni rivojlantirish), natija komponenti (bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini axborot texnologiyalari asosida tayyorlash natijalarini aniqlash)dan iborat [1].

Ilmiy-tadqiqot ishlarini o'rganish natijasida amaliy pedagogik tajribadan kelib chiqib, bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini tayyorlashda ATlardan foydalanishning pedagogik tuzilmasi sxemasi va natijasini tashxis qilish modeli ishlab chiqildi.

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini axborot texnologiyalari asosida tayyorlash turli darajadagi vazifalarni bajarish orqali amalga oshirildi. Vazifalarni bajarishda faoliyatning xususiyatiga qarab, axborot texnologiyalari asosida kasbiy, pedagogik ko'nikma va malakalarni rivojlantirishning to'rt (intutiv, reproduktiv, reproduktiv-ijodiy, ijodiy) darajasi belgilandi.

1-rasm. Axborot texnologiyalari asosida bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchisini tayyorlashning tadbirkorlik kompetentligini pedagogik moduli

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini axborot texnologiyalari asosida tayyorlashning pedagogik tuzilmasi ilmiylik, uzviylik, ketma-ketlik, ko'rgazmalilik, faollik, fanlararo aloqadorlik tamoyillariga asoslangan, shuningdek, ta'lim natijasini aniqlash uchun baholash mezonlari aniqlanib olindi. Ekspert baholash mezonlarini belgilash va ularning ob'ektivlik, integrativlik, qaytar aloqa o'rnatish, psixologik moslashuvchanlik kabi tashkiliy-funksional imkoniyatlarini tizimlashtirish orqali bo'lajak texnologiya ta'limi o'qituvchilarining kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasini pedagogik tashxis qilish metodlari (darsni spesifik tahlil qilish, ijodiy topshiriq, amaliy ishlar) takomillashtirildi [4].

Tahlil va natijalar. Talabalarda kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni axborot texnologiyalari asosida shakllantirish jarayoni vaziyatni yaratishda mazkur pedagogik jarayon ishtirokchilari, ya'ni bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilari faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari, uning tarkibiy qismlari mazmuni, kompyuterni talabani faoliyat ob'ekti sifatida jalb etish holatlari kuzatildi. axborot texnologiyalari asosida o'qitishda o'rganilayotgan pedagogik hodisa yoki jarayonning axborot modeli o'quvchi faoliyatining ob'ekti hisoblanadi.

Talabalarda bilim, ko'nikma va malakalarni axborot texnologiyalari asosida shakllantirish pedagogik ta'minotining zaruriy sharti pedagogning mazkur jarayonga tayyorligi hisoblanadi. O'qituvchi "Xalq hunarmandchiligi" o'quv fanini axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o'rganish asosiga metodik tizim bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish dasturiga ega bo'lishi kerak [1].

"Texnologiya" fani o'qituvchisini tayyorlashda umumkasbiy fanlarni axborot texnologiyalari asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari, zamonaviy o'qitish texnologiyalari va vositalari asosida umumkasbiy tayyorgarlik fanlarini o'qitishning konseptual asoslari, kasbiy tayyorlash mazmuni va uning mantiqiy-tuzilmaviy sxemasi izohlash ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqotimiz natijalari Oliy o'quv muassasalari texnologik ta'limi yo'nalishlari bitiruvchilari malaka talablari va ularning kasbiy-pedagogik tayyorgarlik darajalarini tashxislashning tahliliy, loyihalash va pedagogik-prognostik komponentlari funksiyalarini integrativ muvofiqlashtirish asosida bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini axborot texnologiyalari asosida tayyorlashning konseptual asosi mazmuni takomillashtirish maqsadga muvofiqdir.

Yuqoridagi fikrlarimizdan kelib chiqib, ta'lim-tarbiya tizimiga kommunikativ; axborot bilan ishlash; shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish; ijtimoiy faol fuqarolik; umummadaniy va texnologik savodxonlik; fan-texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanishni fanlar uyg'unligida rivojlantirishni ta'minlash texnologiyalarini joriy qilish bugungi kunning dolzarb masalasi ekanligini ko'rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shomirzayev M. K. Developing Educational Technologies In School Technology Education //Next Scientists Conferences. – 2022. – P. 17.
2. Shomirzayev M. K. Technology of Educational Process in School Technology Education // The American Journal of Social Science and Education Innovations. – 2020. – T. 2. – №. 07. – P. 221.
3. Shomirzaev M.X. O'quvchilarda xalq hunarmandchiligi kasblariga qiziqishni fanlararo shakllantirish omillari // Maktab va hayot. – T.: - 2019/4-son. – B. 23.

4. Shomirzaev M. X. Ta'lim texnologiyalaridan foydalanish muammolari // Zamonaviy ta'lim.T.: - 2019. №. 82. – B. 27.
5. Shomirzaev M. X. Texnologiya fanini o'qitishning samaradorligini oshirish yo'llari.O'quv-metodik qo'llanma//T.: Gold print nashr.-2019.– 56 b.

